

Tytuł pracy doktorskiej: „Determinizm i wola mocy w filozofii Fryderyka Nietzschego”

Autor: Lech Majchrowski

Streszczenie

Poszukując klucza do filozofii Nietzschego należy postawić sobie pytanie: czy posiada ona jakiś wspólny mianownik, pozwalający połączyć mnogość współtworzących ją fragmentów. Z moich badań wynika, że istnieją dwie takie idee: pierwszą z nich jest determinizm, drugą zaś teoria woli mocy. Celem niniejszej pracy jest właśnie spojrzenie na dzieło Nietzschego przez pryzmat obu tych idei, pokazanie jak łączą się one ze sobą oraz jak wpływają na istotne wątki jego filozofii.

Praca jest pomyślana jako głos w dyskusji nad twórczością tego wielkiego filozofa; zmierza do ukazania sposobu myślenia Pustelnika z Sils-Maria oraz rekonstrukcji prezentowanego przezeń obrazu świata, ze szczególnym uwzględnieniem roli, jaką odgrywają w nim determinizm i wola mocy. W tym kontekście omawiam między innymi takie problemy jak: wolność i odpowiedzialność, prawda, świadomość, perspektywizm, pojęcie podmiotu („ja”), związek przyczynowo-skutkowy, geneza wolnej woli, koncepcja wiecznego powrotu, resentyment, krytyka teorii równych praw i demokracji, definicja dobra i zła.

W pierwszym rozdziale, jako punkt wyjścia dla rozważań nad determinizmem, oprócz wyjaśnienia samego pojęcia, przedstawiam nietzscheańską koncepcję poznania (perspektywizm), określającą ogólny pogląd niemieckiego filozofa na ludzkie zdolności kognitywne. Moim zamierzeniem jest tutaj pokazanie podstawowych założeń filozofii Nietzschego i przez to osadzenie problemu w szerszym kontekście. W tym punkcie szczególnie ważne, w moim przekonaniu, jest wyjaśnienie stosunku autora *Ludzkie arcyłudzkie* do metafizyki, gdyż, według mnie, bezpośrednio przekłada się on na jego postrzeganie determinizmu i ludzkiej wolności. Poruszone tutaj zostają takie zagadnienia jak: znaczenie języka i interpretacji w procesie poznania, natura świadomości, definicja prawdy, krytyka nauki. Rozdział drugi jest próbą ukazania i zrozumienia deterministycznego obrazu świata Nietzschego. W tym celu wyjaśnione zostają takie pojęcia jak: związek przyczynowo-skutkowy, stawanie się (continuum), wolna wola, podmiotowość, teoria wiecznego powrotu. To bowiem, jak niemiecki filozof interpretuje wszystkie wyżej wymienione zagadnienia, moim zdaniem, wynika z przyjętej przez niego wizji determinizmu. Szczegółowa ich analiza pozwala zatem odpowiedzieć na pytanie czym ona jest w istocie. W rozdziale trzecim natomiast, staram się omówić genezę wolnej woli w nawiązaniu do woli mocy i pokazać, jak idee te wpływają na interpretację najistotniejszych z punktu widzenia filozofii Nietzschego kwestii, jakimi są: moralność panów i niewolników, resentyment, pojęcie winy i kary, krytyka równouprawnienia i demokracji, definicja dobra i zła, wolność i odpowiedzialność, twórczość. Mimo, że praca ta poświęcona jest analizie poglądów Fryderyka Nietzschego, jest ona również próbą szerszego zrozumienia, czym są wolność, wolna wola, podmiotowość czy poznanie, dlatego też, w pewnych miejscach, pozwalam sobie na dygresje i uwagi o charakterze bardziej ogólnym.

Lech Majchrowski Antoni Szved

29 CZE 2023